

Handläggare
Gunweig Högberg
Telefon: 08-508 20 505

Till
Enskede-Årsta-Vantörs
stadsdelsnämnd

Förändrad assistansersättning - en översyn av ersättningssystemet (SOU 2014:9)- svar till kommunstyrelsen

Yttrande över remiss från kommunstyrelsen, dnr 001-457/2014.

Förvaltningens förslag till beslut

Förvaltningens tjänsteutlåtande överlämnas som svar på remissen.

Lena Lundström Stoltz
Stadsdelsdirektör

Kristina Goldring
Avdelningschef beställare

Leif Kananen
Avdelningschef egen regi

Sammanfattning

Den sk Assistansersättningsutredningen tillsattes 2013 med uppdraget att se över ersättningen för personlig assistans och ta fram förslag på en utformning av ersättningen som syftar till att skapa en långsiktig kvalitetsutveckling och finansiering av insatsen personlig assistans.

Utredningen föreslår att nuvarande timschablon görs om till en grundschablon per timme som ska inkludera kostnader vid ordinarie assistents sjukfrånvaro. Dessutom föreslås en tilläggschablon som ska kunna beviljas brukare med särskilt stora behov av assistans på nätter och helger. Införandet föreslås ske successivt fr o m år 2015 i takt med att Försäkringskassan fattar nya beslut om assistansersättning.

För att säkra assistansens kvalitet och brukarens inflytande föreslår utredningen att kraven på anordnaren stärks genom ett lagstadgat krav på ett skriftligt avtal mellan brukaren och anordnaren.

Införandet av reglerat avtal mellan brukare och anordnare föreslås ske successivt fr o m år 2015.

Utredningen föreslår vidare att beviljad assistansersättning som används för lön till brukaren för dennes insatser som arbetsledare i den egna assistansen inte ska anses som lämnad assistans. Utredningen förordar en ökad samverkan mellan berörda myndigheter och organisationer inom assistansområdet där syftet är att stärka uppföljning, tillsyn och förebyggande av olika risker. Försäkringskassan förordas att samordna en sådan samverkan.

Förvaltningen ställer sig positiv till utredningens förslag framför allt avseende förslaget om att sjuklöner inkluderas i ersättningen så att kommunerna inte ska bekosta detta.

Förvaltningen ser gärna att även en översyn av huvudmannskapet gällande utredning av ersättning genomförs. Det vore önskvärt att en huvudman tar ansvar för helheten för att underlätta för den enskilde. Idag genomförs parallella utredningar av både försäkringskassan och kommunen.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har överlämnat regeringens Remiss av betänkandet Förändrad assistansersättning - en översyn av ersättningssystemet (SOU 2014:9) till stadsdelsnämnden för yttrande senast 2014-05-23.

Ärendet

Regeringen beslutade om tillsätta den så kallade Assistansersättningsutredningen under 2013. Uppdraget var att se över ersättningen för personlig assistans enligt socialförsäkringsbalken och ta fram förslag på en ändamålsenlig utformning av ersättningen. Syftet är att förstärka förutsättningarna för en långsiktigt hållbar kvalitetsutveckling och finansiering av insatsen.

De frågor som utredningen belyser är:

- För- och nackdelar med nuvarande konstruktion av ersättningen
- Vilken betydelse har ersättningssystemet för kvalitets- och kostnadsutvecklingen?
- Analys av nuvarande timschablon
- Är nuvarande timersättning anpassad till olika anordnares kostnader?
- Förändrad utformning av ersättningen för personlig assistans
- Avtal för att säkra assistansens kvalitet och brukarens inflytande
- Brukaren ska inte anställas som arbetsledare för egen assistans

- Förbättrat samarbete mellan myndigheter inom assistansområdet

För- och nackdelar med nuvarande konstruktion av ersättningen

I dag är assistansersättningen en schablonersättning per timme som är lika för alla brukare och anordnare. Timersättningen ska motsvara den genomsnittliga kostnaden per timme för löner och andra kostnader för att utföra personlig assistans. Möjlighet finns också för brukare att ansöka om ett förhöjt timbelopp om särskilda skäl föreligger. Systemet är enkelt och förutsägbart för alla parter och ger utrymme för brukare och anordnare att utforma assistansen utifrån brukarens individuella situation och önskemål. Den ger goda möjligheter att skapa kvalitet för varje brukare och likvärdiga förutsättningar för alla anordnare.

En nackdel är framför allt att brister i ersättningens träffsäkerhet i förhållande till olika brukares behov och kostnader kan finnas.

Möjligheten att styra ersättningens användning är också begränsad sett ur brukarens och statens perspektiv. Schablonersättningen tar inte heller hänsyn till eventuella skillnader i förutsättningar mellan olika typer av anordnare.

Utredningen föreslår att kraven på anordnaren stärks genom ett lagstadgat krav på ett skriftligt avtal mellan brukaren och anordnaren. Avtalen ska inrymma ett antal punkter av betydelse för assistansens kvalitet och brukarens inflytande. Avtalet ger brukaren/dennes företrädare en bättre möjlighet att ställa tydliga krav på anordnaren. Införandet av reglerat avtal mellan brukare och anordnare föreslås ske successivt från och med år 2015.

Vilken betydelse har ersättningssystemet för kvalitets- och kostnadsutvecklingen?

Utredningen konstaterar att det nuvarande ersättningssystemets betydelse för kvalitetsutvecklingen kan bedömas både utifrån ett brukarperspektiv och ett samhälleligt perspektiv. Brukaren ges goda förutsättningar för kvalitet genom friheten att själv utforma sin assistans i samarbete med anordnaren. Nivån på schablonen har också betydelse. Utifrån ett samhälleligt perspektiv skapas förutsättningar genom de regler som gäller för verksamheten samt tillståndsgivning och den tillsyn som genomförs.

Det nuvarande ersättningssystemets betydelse för kostnadsutvecklingen är enligt utredningen svår att analysera. De sammantagna kostnaderna för assistansersättningen påverkas av antalet brukare, antalet timmar per brukare och kostnaden per timme.

Analys av nuvarande timschablon

Utredningen har analyserat den nuvarande timschablonen och dess nivåberäkning. Analysen visar att

- Den beräknade grundlönen i schablonen är för hög, främst på grund av att fel arbetstidsmått används i förhållande till hur det ser ut inom privat respektive kommunal sektor. Här har inte heller den senast kända lönestatistiken använts i beräkningen
- OB-kostnaden vid assistans är sannolikt högre än vad som ligger i nuvarande beräkning av schablonen
- Schablonens del för övriga kostnader har ökat kraftigt, inte på grund av ökade kostnader eller ökad ambitionsnivå utan av beräkningstekniska skäl.

Den slutsats som utredningen drar är att den nuvarande timschablonen sedan 2009 blivit högre än vad som motiverats av kostnads- och löneutvecklingen, främst genom en bristfällig beräkningsmetod. I 2013 års nivå borde schablonen varit drygt 20 kronor lägre än den nuvarande nivån (som är 280 kronor per timme). Utredningen förordar att beräkningsmetoden ändras.

Är nuvarande timersättning anpassad till olika anordnares kostnader?

Utredningen har genomfört olika kartläggningar av kostnaderna för att anordna assistans då det ej varit möjligt att analysera och jämföra mellan olika grupper av brukare och anordnare eftersom sådana data om assistansens kostnader saknas. Det som finns är statistik över personliga assistenters löneutveckling.

Utredningen konstaterar att de faktiska kostnaderna för att bedriva assistans varierar ganska starkt och ganska osystematiskt mellan olika brukare och olika anordnare. En slutsats är att kostnaderna till stor del är påverkbara och kan anpassas inom ramen för schablonen.

Förändrad utformning av ersättningen för personlig assistans

Utredningen föreslår att nuvarande timschablon görs om till en grundschablon per timme med i huvudsak samma innehåll som idag. Grundschablonen ska även täcka kostnader vid ordinarie assistents sjukfrånvaro- en kostnad som i dag betalas av kommunerna. Dessutom föreslås en tilläggschablon som ska kunna beviljas brukare med särskilt stora behov av assistans på nätter och helger. Rätten till tilläggschablon ska bedömas i förväg i samband med ordinarie behovsbedömning för assistansersättning.

Införandet föreslås ske successivt fr o m år 2015 i takt med att Försäkringskassan fattar nya beslut om assistansersättning.

Avtal för att säkra assistansens kvalitet och brukarens inflytande

Utredningen föreslår att kraven på anordnaren stärks genom ett lagstadgat krav på ett skriftligt avtal mellan brukaren och anordnaren. Avtalen ska inrymma ett antal punkter av betydelse för assistansens kvalitet och brukarens inflytande. Avtalet ger brukaren/dennes företrädare en bättre möjlighet att ställa tydliga krav på anordnaren. Införandet av reglerat avtal mellan brukare och anordnare föreslås ske successivt fr o m år 2015.

Brukaren ska inte anställas som arbetsledare för egen assistans

Utredningen föreslår att beviljad assistansersättning som används för lön till brukaren för insatser som arbetsledare i den egna assistansen inte ska anses som lämnad assistans.

Förbättrat samarbete mellan myndigheter inom assistansområdet

Utredningen förordar en ökad samverkan mellan berörda myndigheter och organisationer inom assistansområdet där syftet är att stärka uppföljning, tillsyn och förebyggande av olika risker. Försäkringskassan förordas att samordna en sådan samverkan.

Ärendets beredning

Detta tjänsteutlåtande har utarbetats inom beställaravdelningen för äldre, funktionsnedsatta och socialpsykiatri i samverkan med egen regi avdelningen för motsvarande verksamhetsområden. Stadsdelsnämndens funktionshinderråd behandlar ärendet 2014-05-19. Omedelbar justering.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Utredningen föreslår att nuvarande timschablon görs om till en grundschablon per timme som ska inkludera kostnader vid ordinarie assistents sjukfrånvaro. Dessutom föreslås en tilläggschablon som även ska kunna beviljas brukare med särskilt stora behov av assistans på nätter och helger. Införandet föreslås ske successivt fr o m år 2015 i takt med att Försäkringskassan fattar nya beslut om assistansersättning.

För att säkra assistansens kvalitet och brukarens inflytande föreslår utredningen att kraven på anordnaren stärks genom ett lagstadgat krav på ett skriftligt avtal mellan brukaren och anordnaren.

Införandet av reglerat avtal mellan brukare och anordnare föreslås ske successivt fr o m år 2015.

Utredningen föreslår vidare att beviljad assistansersättning som används för lön till brukaren för insatser som arbetsledare i den egna assistansen inte ska anses som lämnad assistans. Ersättningen blir därmed återbetalningspliktig och ska heller inte betraktas som lön. Utredningen förordar en ökad samverkan mellan berörda myndigheter och organisationer inom assistansområdet där syftet är att stärka uppföljning, tillsyn och förebyggande av olika risker. Försäkringskassan förordas att samordna en sådan samverkan.

Förvaltningen ställer sig positiv till utredningens förslag.

Förvaltningen välkomnar särskilt förslaget om att sjuklöner inkluderas i ersättningen vilket medför att kommunerna inte ska ansvara för denna finansiering.

Förvaltningen ser gärna att även en översyn av huvudmannskapet gällande utredning av ersättning genomförs. Det vore önskvärt att **en huvudman** tar ansvar för helheten vid utredning av behovet av personlig assistans. Detta skulle underlätta inte minst för den enskilde. Idag genomförs parallella utredningar av både försäkringskassan och kommunen.

Bilagor

1. Sammanfattning av remissen av Betänkandet Förändrad assistansersättning- en översyn av ersättningssystemet.